

Blended learning, inspirace do výuky

Červen 2023 · Monika Ambrožová

Anotace

Blended learning je kombinací toho nejlepšího z prezenční formy vzdělávání a e-learningu. Vznikl v reakci na počáteční neúspěchy e-learningových kurzů, ze kterých si vzal cenná ponaučení. Potvrdilo se, že pro skutečně kvalitní výuku potřebují mít učitelé alespoň základní pedagogické a didaktické znalosti. Vědět, jak se lidé učí (psychologie učení). Co dělat, aby studenti měli dostatek motivace pro samostatné učení a úspěšné dokončení celého studia, které probíhá bez každodenního přímého kontaktu s vyučujícím. V blended learningu klademe důraz na zavádění kooperativních aktivit a na významnou roli učitele, který rozhoduje o způsobu zapojení informačních a komunikačních technologií do výuky. V této metodice získáte inspiraci a stručný návod, jak obohatit tradiční způsob výuky o prvky, které vycházejí z e-learningu.

Obsah

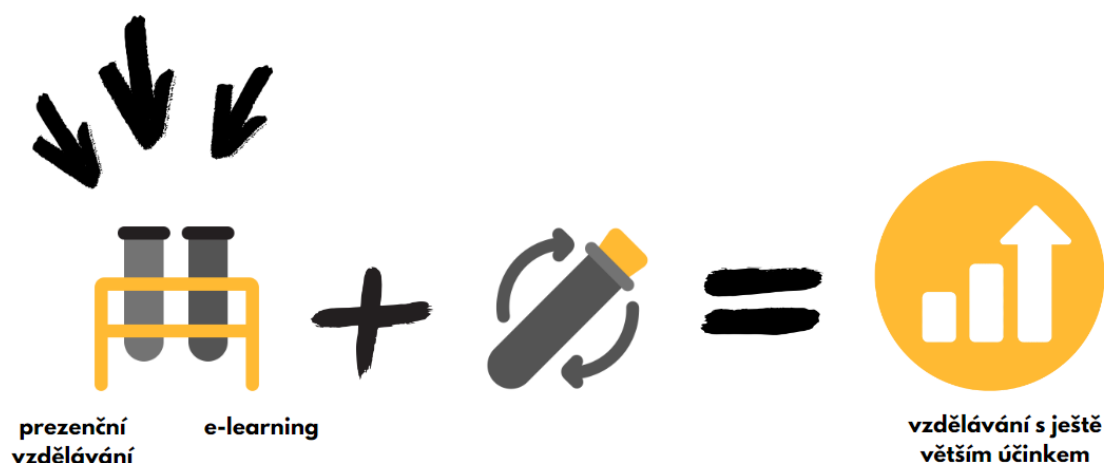
Proč doporučujeme blended learning.....	3
Pracujte s výhodami.....	5
Výhody prezenční výuky.....	5
Výhody e-learningu.....	7
Myslete na vztahy.....	8
Konečně definice.....	9
Nástroje blended learningu.....	11
Synchronní výuka.....	11
Asynchronní výuka.....	11
Důležitost asynchronní části.....	12
3 tipy, na co se soustředit v blended learningu	
Tip 1: Podporujte synergii.....	15
Tip 2: Stále sledujte cíl.....	16
Tip 3: Hlídejte celkový dojem.....	17
5 kroků, jak začít	
Krok 1: Informujte, informujte, informujte.....	20
Krok 2: Udržujte kontakt.....	21
Krok 3: Proveďte inventuru výukových materiálů.....	22
Krok 4: Nabízejte průběžnou zpětnou vazbu.....	23
Krok 5: Podělte se o zodpovědnost.....	24
Vysvětlení důležitých pojmů.....	26
Použité a doporučené zdroje.....	28

Proč doporučujeme blended learning

Blended learning je ověřenou vzdělávací strategií s prokazatelnými výsledky.

Poprvé se tento pojem objevil v polovině roku 2002. Tehdy opadla první vlna nadšení z e-learningu a vášnivě se diskutovalo o tom, jestli se skutečně vyplatí investovat do e-learningových kurzů a zda vůbec může být e-learning sám o sobě účinný.

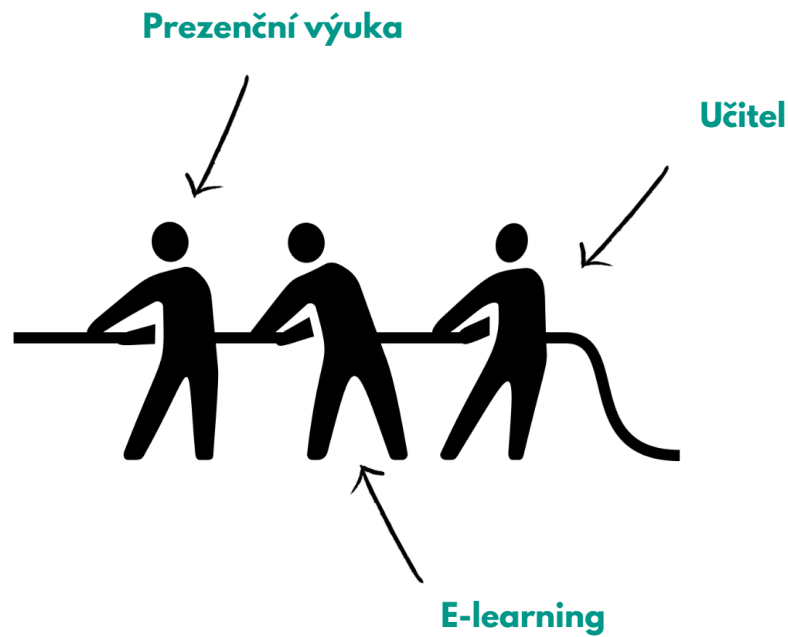
Proto začaly vznikat různé kombinace e-learningu s „živými“ semináři. **Tomuto formátu se začalo říkat „blended learning“**. Někteří odborníci jej přirovnávali k sendviči, ve kterém se střídají plátky počítačového a živého vzdělávání. Ukázalo se, že důmyslná kombinace prezenční výuky a e-learningu významně zvyšuje účinek vzdělávání.

Obr. 1 Blended learning, jak zvýraznit kvalitu vzdělávání

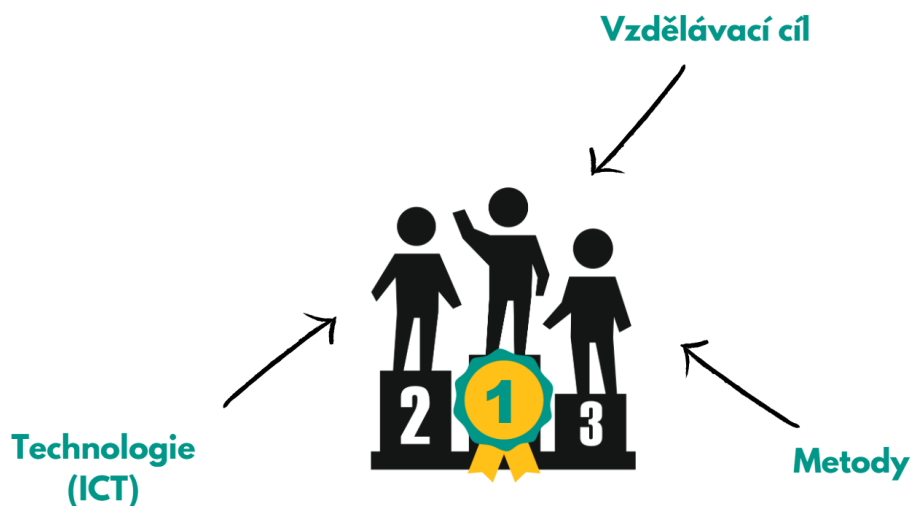
Blended learning kombinuje **prezenční výuku** s nástroji, které používá **e-learning**. Neznamená to, že jedno je „více“ než druhé. Cílem tohoto „svazku“ je symbióza. Vzájemný soulad, ve kterém na sebe ani jeden článek nestrhává zbytečnou pozornost.

- Moderní vzdělávací technologie mají studenty pouze doprovázet na jejich cestě k dosažení vzdělávacího cíle, ne je ohromit nebo zahltit. Podporovat a posilovat schopnost učit se a naučit se, to je důvod, proč do tradiční výuky vnášíme nástroje, které se v e-learningu osvědčily.
- **Blended learning je důsledně strategický přístup** k řízení a organizaci vzdělávacího procesu. V žádném případě nejde o nahodilé kombinace prezenční výuky a e-learningu. Maximální provázání se vzdělávacím cílem je základ, od kterého se odvíjí všechny vaše další kroky.
- V blended learningu musíte mít v každém okamžiku jasnou představu o výsledku učení. Víte, **co má student na konci výukové jednotky znát a umět**. Z toho vycházíte.

Obr. 2 Základem blended learningu je symbióza

Záměrem blended learningu je vytvořit **smysluplné spojení** vzájemně vyvážených prezenčních a on-line aktivit, které podtrhnou celkovou **kvalitu výuky**. Hledáme „optimální“ kombinaci dostupných vzdělávacích prvků a způsobů jejich distribuce, které vedou přímo k naplnění vzdělávacího cíle.

Obr. 3 Vzdělávací cíl je vždy na prvním místě

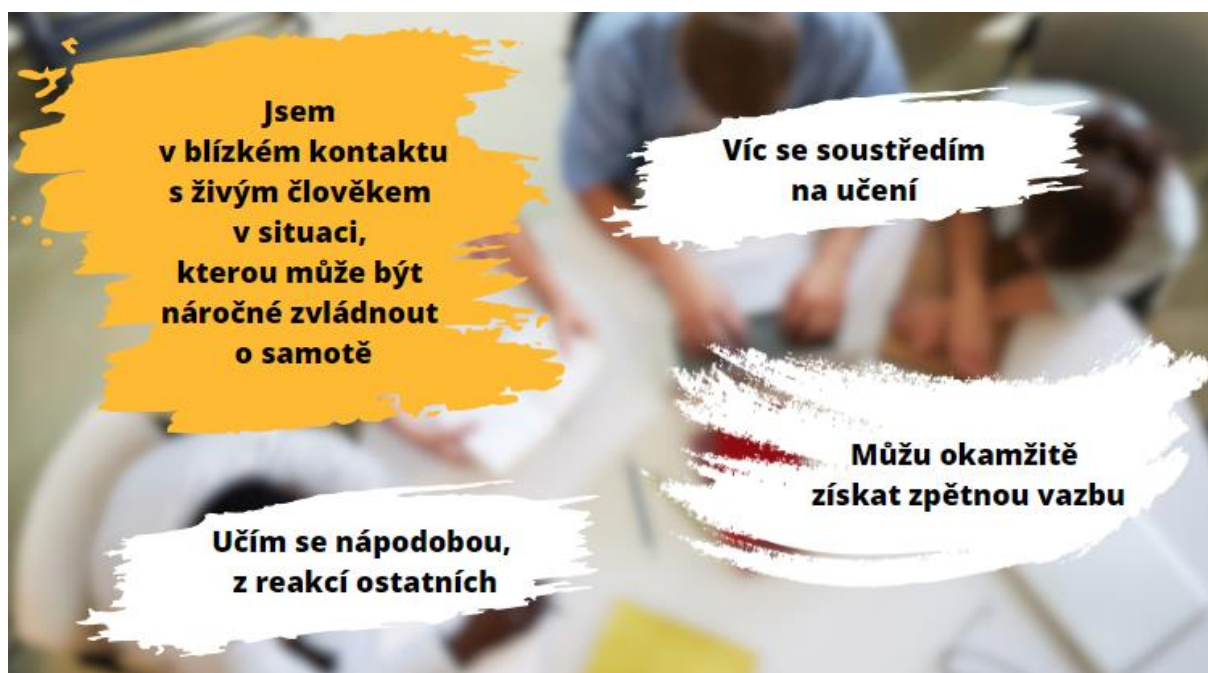
Pracujte s výhodami

Blended learning maximalizuje výhody tradiční prezenční výuky a učení v podmínkách e-learningu. Ale o jakých konkrétních výhodách mluvíme? Jak nám, učitelům, může znalost kladných stránek přímé výuky a e-learningu prospět při přípravě kvalitního vyučování?

Začněme tím, že se na oba fenomény podíváme očima studentů. Když zjistíte, co studentům konkrétní formát přináší, v čem umí být pro jejich učení přínosem, dokážete jej s větší pravděpodobností nasadit do výuky v ten správný čas.

Výhody prezenční výuky

Bezprostřední zpětná vazba, učení se od sebe navzájem, intenzivnější koncentrace během učení, sociální kontakt s živým člověkem.

Obr. 4 Výhody prezenční výuky

Jednoznačnou výhodou prezenční výuky je to, že dává **prostor pro bezprostřední kontakt člověka s člověkem**. Jsme lidé. Potřebujeme se pohybovat ve skutečných vztazích. Platí to pro život i pro výuku. Platí to pro nás i pro studenty.

Benefity „obyčejného spolubytí“ v jedné místnosti s živými lidmi si uvědomíme v okamžiku, kdy o tuto možnost přijdeme.

Živému lidskému kontaktu nevědomky připisujeme větší hodnotu než vztahům pouze na dálku. Vše, co se odehraje „naživo“ (mezi námi, tady a teď), se nám silněji vryje do

paměti. Pochvala, kterou dostaneme „tváří v tvář“ nás zasáhne víc, než když si ji přečteme za týden mezi dalšími e-maily v doručené poště.

Prezenční výuka sytí naši potřebu být v živých vztazích. **Snižuje pocit osamělosti**, který bývá jedním z nejčastějších důvodů, proč účastníci nedokončí studium online kurzů.

Podporuje motivaci k učení. Nechceme se „ztrapnit“. Chceme zažít úspěch před nastoupenou jednotkou. Dává nám prostor „postěžovat“ si na náročné studium. Podělit se o svůj strach ze selhání u zkoušky. Získat a poskytnout podporu ostatním studentům. Uvědomit si, že v tom nejsem sám. Mít pocit sounáležitosti a větší jistoty, že zvládnou studium dokončit.

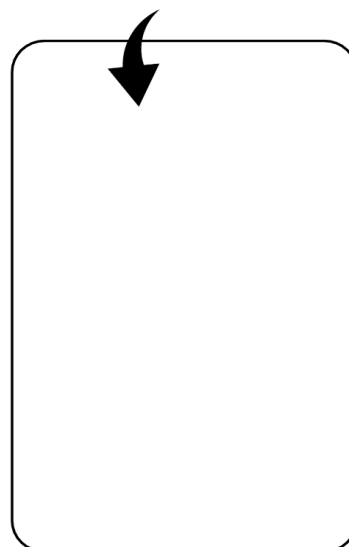
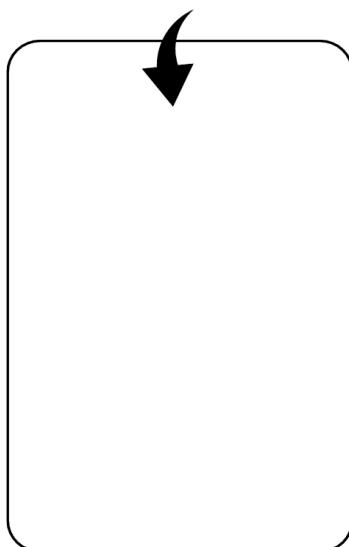
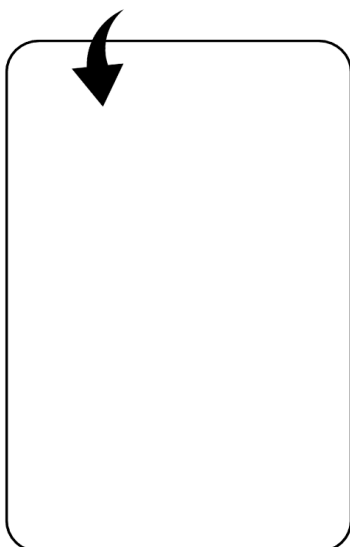
Přímá prezenční výuka podporuje učení na úrovni pozorování ostatních studentů, objasňování a dotazování. Studenti „pracují téměř společně na stejné úrovni a mají i společně rozvržený čas pro studium. Díky tomu jsou soustředěnější na hlubší poznání a cestu k cíli učení se v nejkratším možném čase.“¹

Do praxe/ 3 otázky pro vás

V čem vy osobně vidíte hlavní výhody prezenční výuky pro učitele?

Jaké další možnosti vám dává bezprostřední kontakt se studenty?

V čem vás prezenční výuka limituje? Kde vidíte slabá místa?

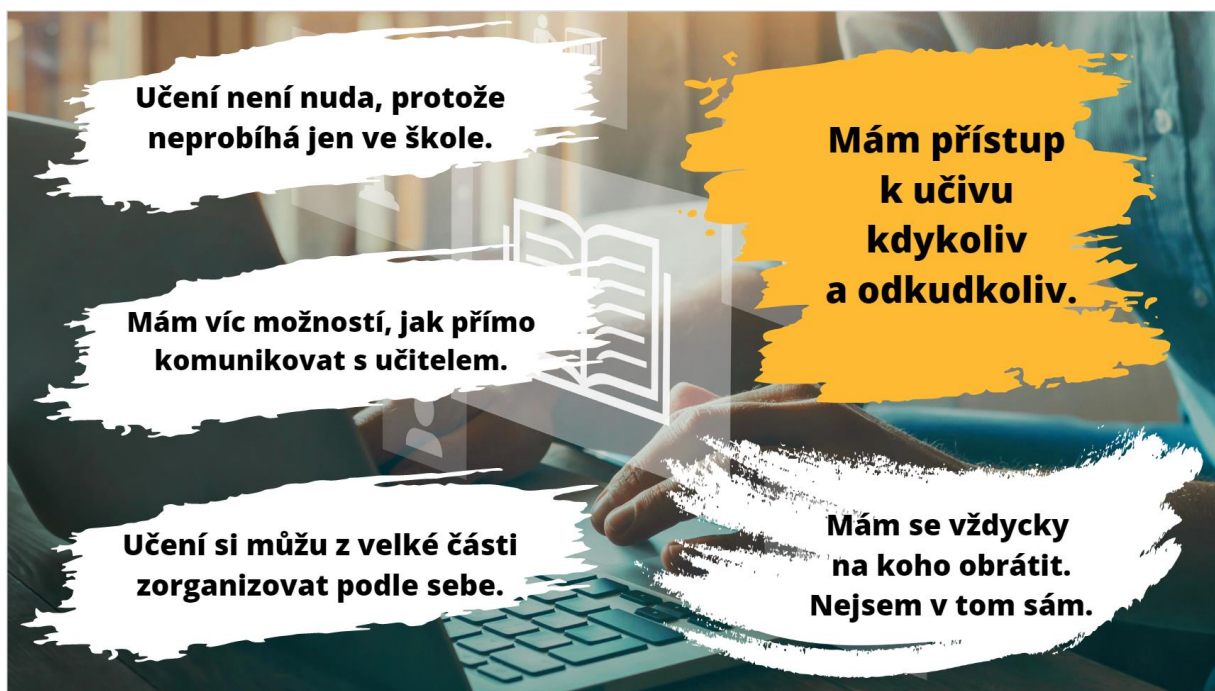

---

¹ (Eger, 2020)

Výhody e-learningu

„Bezbariérový“ přístup k učivu, časová flexibilita, pestrost vzdělávacích metod (médií, pomůcek), stabilní a vždy dostupná podpora ve studiu.

Obr. 5 Výhody e-learningu

Do praxe/ 3 otázky pro vás

V čem vy osobně vidíte hlavní výhody e-learningu pro učitele?

Jaké další možnosti v práci se studenty vám dává vzdálený kontakt přes ICT?

V čem vás e-learning limituje? Kde vidíte jeho slabá místa?

An empty rounded rectangular box with a black outline and a black arrow pointing downwards from the top center, intended for the user's response to the first question.

An empty rounded rectangular box with a black outline and a black arrow pointing downwards from the top center, intended for the user's response to the second question.

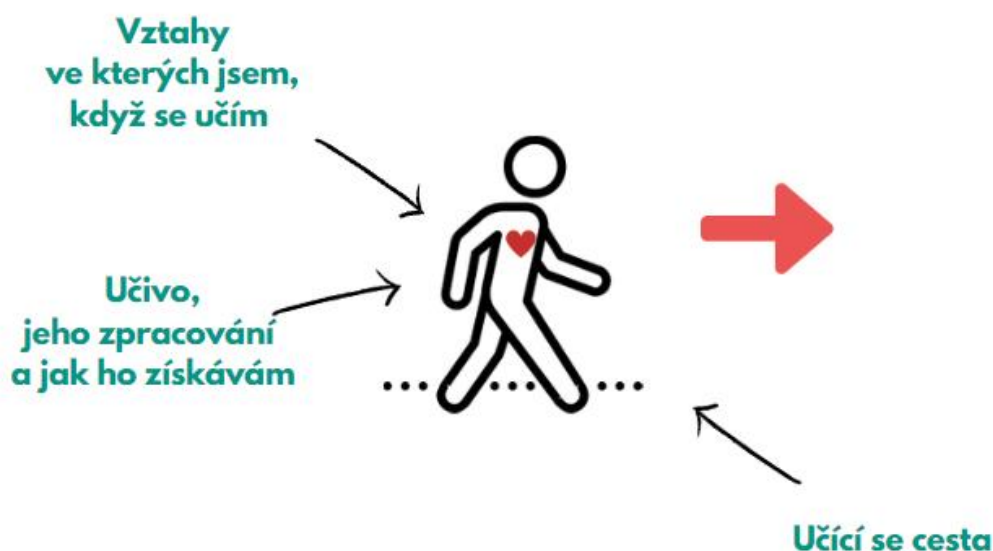
An empty rounded rectangular box with a black outline and a black arrow pointing downwards from the top center, intended for the user's response to the third question.

Myslete na vztahy

Spojením reálného a on-line prostoru získáváte pestrý arzenál výukových metod, pomůcek a médií, ze kterých můžete donekonečna vytvářet opravdu působivé variace podporující aktivní postoj k učení.

Blended learning je účelnou kombinací různých didaktických přístupů a e-learningových nástrojů s cílem, **položít mimořádně kvalitní učící se cesty**, po kterých se studenti dostanou do (vzdělávacího) cíle.

Schopnost studentů projít těmito cestami (samostatně, až na konec) závisí jen zčásti na učivu (jeho náročnosti a kvalitě podání).

Obr. 6 Blended learning pečuje o vztahy

Mimořádný vliv na úspěch blended learningu mají **vztahy, ve kterých se studenti během učení pohybují, a veškerá podpora**, kterou studenti během nepřímé výuky dostávají.

Úspěšný průchod vzdělávací cestou tudíž závisí i na tom, zda dokážeme se studenty komunikovat na partnerské (rovnocenné) úrovni. Kolik prostoru jsme schopni věnovat aktivitám, které je povzbudí v **aktivním sdílení a spolupráci**. Současné on-line nástroje nabízejí nespočet atraktivních způsobů, jak tuto sociální funkci ve výuce podpořit.

Díky společné vzdělávací platformě můžeme průběžně oživovat pocit vzájemnosti a trénovat kompetence pro práci v týmu na dálku, což je vzhledem k současnému vývoji na pracovním trhu zkušenost k nezaplacení. Práce na dálku bez nutnosti fyzicky docházet do kanceláře (tzv. remote) se pozvolna dostává i do českých vod.

Doporučení

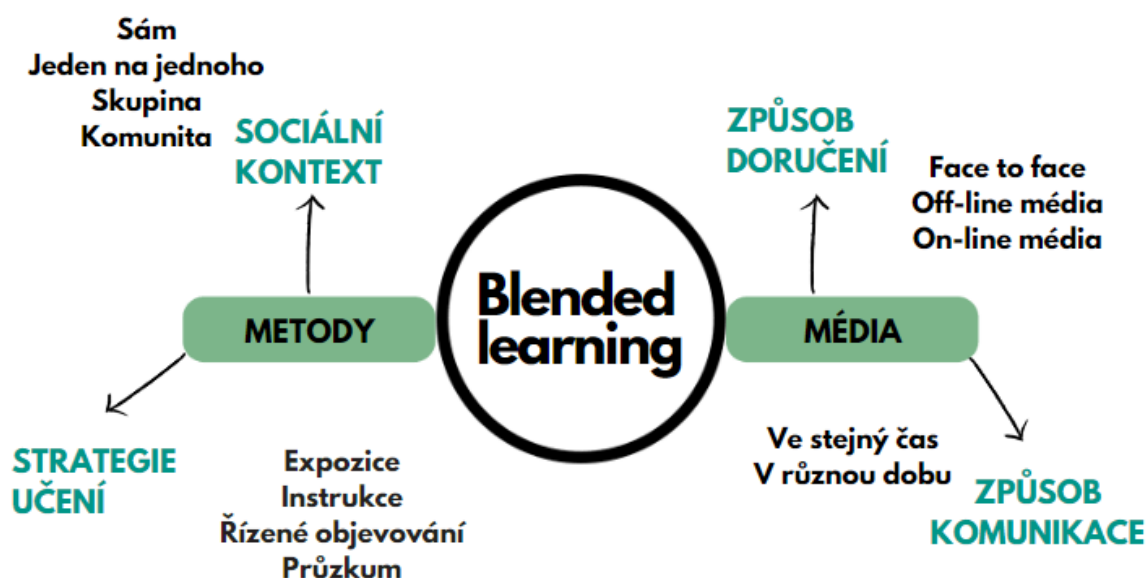
Zamyslete nad tím, jak konkrétně budete podporovat zdravé vztahy se studenty během celého studia.

Konečně definice

„Veškeré učení je *blended learning*!“ I na takové výroky narazíte při pátrání po jednoznačné definici *blended learningu*.² Pojd'me si rovnou říci, že jediná všeobecně platná definice *blended learningu* neexistuje.

V užším slova smyslu mluvíme o mixu prvků **přímé (prezenční) a nepřímé (počítačem a sítěmi zprostředkované) výuky**. V širším slova smyslu můžeme říct, že každá výuka je kombinací (mixem) různých didaktických metod, médií a postupů.

Obr. 7 Blended learning míchá metody i média

V této metodice se přikláníme k definici *blended learningu*, která ho považuje za **specifickou formu vzdělávání**, která propojuje **prezenční výuku a e-learning**. Kombinuje různé výukové metody a média, **s cílem posílit kvalitu vzdělávacího procesu**, podpořit učební potenciál studenta a povzbudit ho na jeho učící se cestě.³

² (Veteška, 2013)

³ Srovnej (Veteška, 2013)

Nástroje

blended learningu

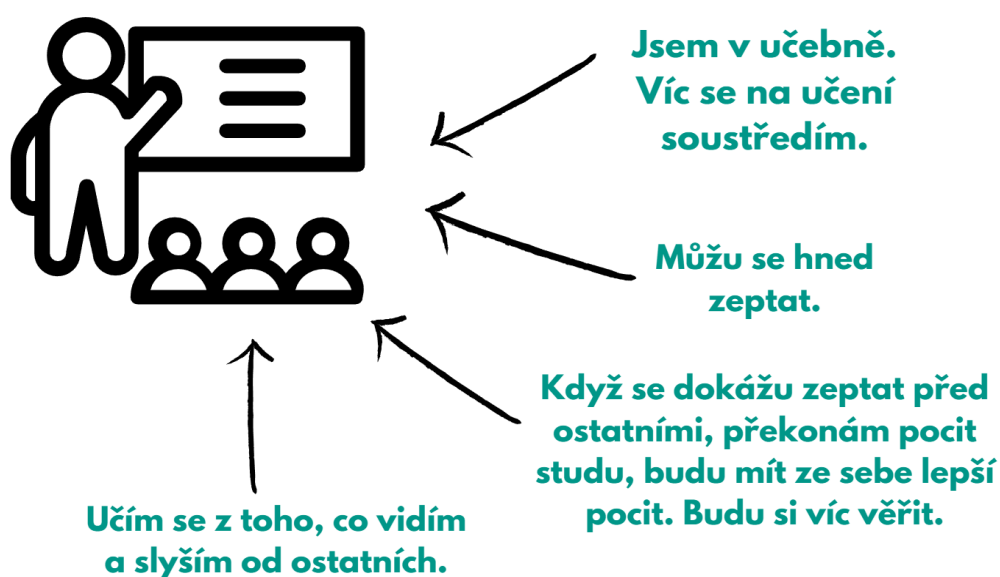

Nástroje blended learningu

Plán účinné blended learning výuky stojí na vyvážené kombinaci synchronních a asynchronních aktivit. Pojdme si vysvětlit, co tyto pojmy konkrétně znamenají.

Synchronní výuka

Synchronní výuka probíhá v reálném čase. Vyučující i studenti jsou v tutéž dobu na jednom místě (učebna, virtuální třída). Při učení mezi nimi dochází k bezprostřední interakci. Všichni mají **možnost okamžitě reagovat**. Ptát se i odpovídat.

Obr. 9 Výhody synchronní části

K nejčastěji používaným synchronním nástrojům řadíme přednášky, semináře, cvičení v laboratoři, konzultace (1:1), webináře (semináře on-line), videokonference (s možností zodpovězení otázek v chatu), exkurze.

Asynchronní výuka

Při **asynchronní výuce** sice odpadá možnost bezprostřední reakce v reálném čase, ale zvětšuje se prostor pro individualizaci učení. Studenti si sami určují, kdy se budou věnovat učení a v jakém tempu. Učitelé mohou částečně delegovat svou informační roli na různé multimediální nosiče. Získají čas na procvičování, diskusi a vysvětlování složité látky během prezenční výuky.

Do skupiny asynchronních výukových nástrojů patří tištěné i elektronické studijní materiály, výuková videa (záběry pokusů), audionahrávky, podcasty, on-line testy, diskusní fóra.

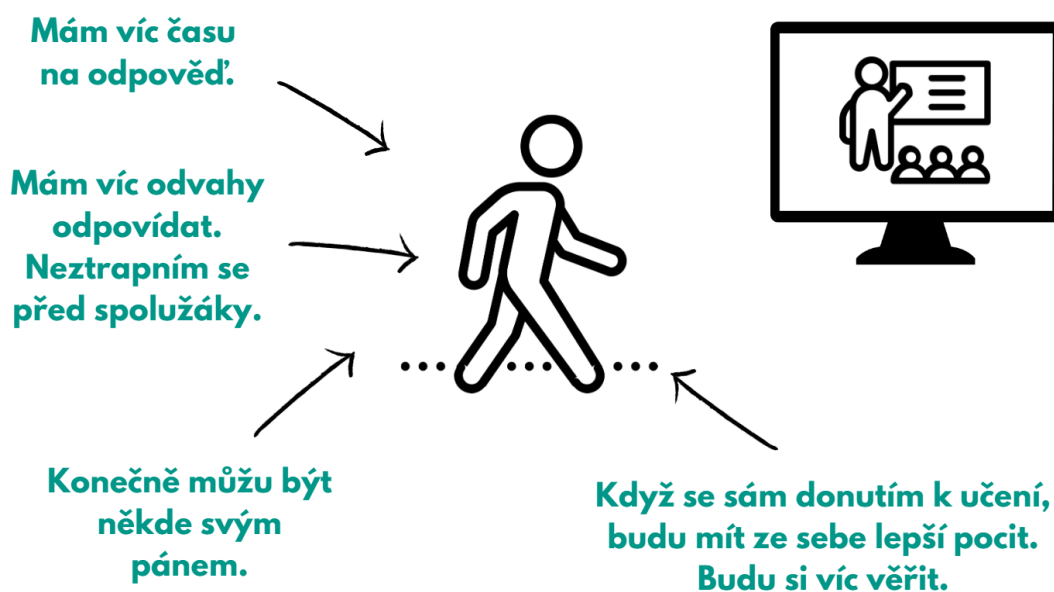
Důležitost asynchronní části

Asynchronní výuka se výraznou měrou podílí na vytvoření podporujícího zázemí. Když cítíme podporu, dokážeme si říct o pomoc, když ji během učení potřebujeme, a proto vydržíme studovat déle. Protože mezi námi panuje důvěra.

Zapojením asynchronní výuky získáváme nový **prostor pro vzájemnou interakci a komunikaci**. Nejsme limitovaní pouze dobou prezenční výuky. Můžeme studentům předávat potřebné informace a podklady postupně. Rozprostřít komunikaci do celého semestru tak, aby se k nim studenti dostávali v době, kdy s nimi skutečně pracují. Můžeme zadávat úkoly, rozvíjet hlubší diskusi, dávat zpětnou vazbu mimo prezenční výukové bloky, podporovat intenzivní komunikaci a spolupráci mezi studenty. Protože vědomí, že mohu komunikovat, kdykoliv potřebuji, výrazně **snižuje pocit sociální izolace**.

Současně je asynchronní výuka adresnější. **Probouzí aktivitu na úrovni jednotlivců**. Oslovuje každého studenta zvlášť. Přichází s širokou paletou možností a přímých výzev, jak se do učení zapojit. Oslabuje pocit, že se můžu skrýt v davu.

Neučím se sám, je na mě vidět a mám větší kontrolu nad svým učením. Asynchronní výuka nabízí studentům (i učitelům) mnohem větší volnost. Není vázaná na konkrétní místo a čas. Učení může probíhat kdykoliv a kdekoliv. To je její hlavní přednost. Zároveň i potenciálně slabé místo.

Obr. 10 Přínos asynchronní části výuky

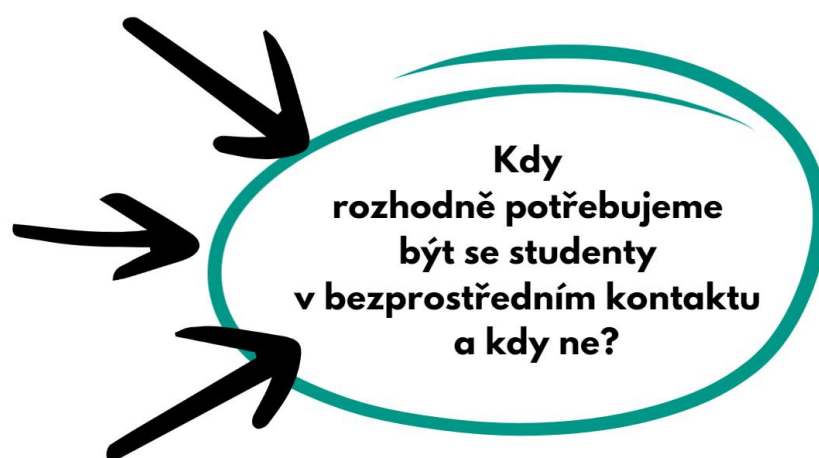
Se svobodou přichází tlak na samostatnost, schopnost seberegulace, silnou vůli a zodpovědnost. To všechno jsou ale kompetence, které naši studenti potřebují trénovat, aby již za pár let uspěli v zaměstnání.

Z tohoto důvodu je právě tolik obávaná absence bezprostřední reakce v rámci asynchronní výuky užitečná. „Odložená“ reakce učitele **vede studenty k samostatnosti**. Učí se plánovat, určovat priority, bojovat s odkládáním důležitých úkolů.

Díky tomu, že nejsme se studenty stále jen „tady a teď“, získávají dostatečný prostor pro samostudium, trénují dovednost říci si o pomoc a schopnost (spolu)práce v týmu na dálku.

Doporučení

Blended learning **preferuje didaktickou stránku** před technologickou.⁴ Proto další důležitá otázka blended learningu **nezní, kolik a jaké** technologie máme použít, ale:

Je v tomto kroku efektivnější synchronní, či asynchronní výuka, aby došlo k naplnění vzdělávacího cíle? Když si na tuto otázku odpovíme, dokážeme se lépe soustředit na to, co je pro kvalitu učebního procesu nejdůležitější.

Technologii vybíráme „až“ když víme, zda bude zapotřebí náš osobní kontakt se studenty, či nikoliv.

Doporučení

Rozmyslete si:

- Kdy skutečně potřebujete být se studenty v přímém osobním kontaktu, abyste mohli okamžitě reagovat na jejich studijní pokroky. V čem a proč je vaše bezprostřední přítomnost tak důležitá?
- V jaké fázi vzdělávacího procesu bude vhodnější výuka na dálku (s odloženou možností dát/získat reakci).
- Kdy může být vaše nepřítomnost během učení pro studenty doslova prospěšná?

---

⁴ (Veteška, 2013)

**3 tipy,
na co
se soustředit**
v blended learningu

Tip 1: Podporujte synergii

Jednotlivé prvky (prezenční výuka/e-learning)
vybírejte a kombinujte za účelem navození synergie.
Potřebujete, aby se vzájemně doplňovala (vyrovnávala) slabá místa prezenční formy
studia a e-learningu a maximalizovaly jejich přednosti.
Protože jak je o synergickém efektu známo:

Pokud naplno využíváte
potenciál ICT
(informačních a komunikačních technologií)
v synergii s metodami používanými v prezenční výuce,

pak můžeme hovořit o blended learningu,
v němž se snoubí veškeré výhody i nevýhody přímého typu výuky i e-learningu.⁵

S Y N E R G I E

Doporučení

Jakmile vyberete konkrétní prvky z prezenční výuky a e-learningu, odpovězte na otázky:

- Jak na sebe navzájem působí? Spolupracují? Podporují se? Zapadají do sebe?
- Je to „ideální“ kombinace, která skutečně pomáhá studentům v učení?
Jak konkrétně?
- Existuje ještě vhodnější spojení prvků tradiční výuky a e-learningu?

---

⁵ (Zounek, 2006)

Tip 2: Stále sledujte cíl

Vše, co do blended learningu vložíte, musí vždy přímo podporovat dosažení vzdělávacího cíle. Široká nabídka médií a metod, které lze využít v blended learningu, a překotný vývoj komunikačních technologií vás může snadno svést z cesty. Nepodlehnete chuti okamžitě zavádět nejnovější technologické výkřiky do své výuky. Chvilí vyčkejte a vždy sledujte cíl. I zde platí, čím méně, tím více.

Pamatujte si, že cíl je vaše první a hlavní vodítka pro sestavení funkční výuky, ať probíhá jakoukoli formou.

Obr. 8 Všechno, co do výuky vložíte, necht' přímo souvisí s cílem.

Doporučení

U každého média i metody, kterou do výuky zařadíte, si položte otázku:

- Proč tuto metodu, médium chci použít? A proč právě zde?
- Posouvá zařazení tohoto média/metody studenta k dosažení cíle?
- Jak konkrétně?

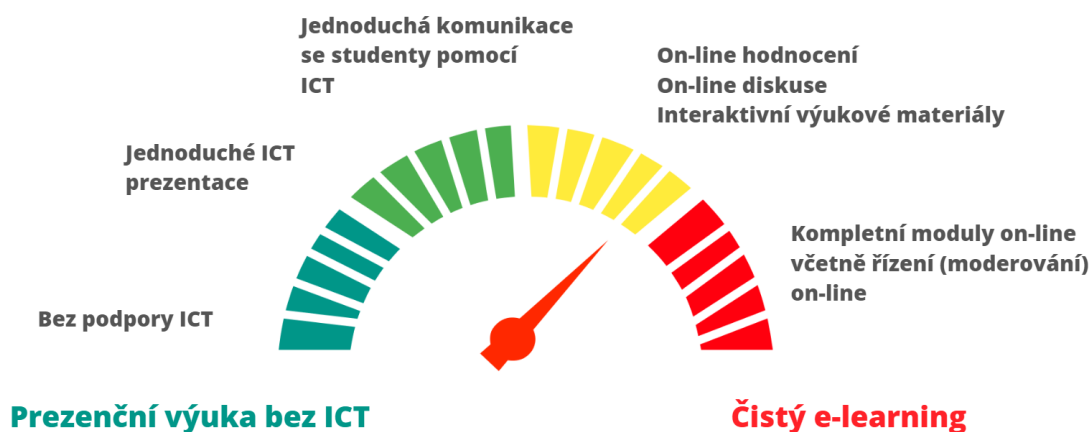
Tip 3: Hlídejte celkový dojem

Nepropadněte detailu.
Stále sledujte, jak výuka (poskládaná z různých prvků) působí na studenty jako celek.

Načrtněte mapu (postup) výuky.
Vyznačte do ní jednotlivé prvky a momenty, kdy se sbíhají.
Vytvořte hlavní dějovou linku a té se po celou dobu držte.

Pomůže vám, když se na plán výuky podíváte z **nadhledu**. Poodstupte od detailu a nejprve důkladně zvažte, do jaké úrovně blended learningu se chcete pustit. Kolik prostoru dáte prezenční výuce? Jak moc, proč a kdy budete používat e-learning? Jak bude konkrétně vypadat výsledná kombinace?

Obr. 9 Blended learning nemá jednu doporučenou podobu

Blended learning nemá jednu jedinou finální a „správnou“ podobu. Ideální a jednotný procentuální poměr prezenční výuky a e-learningu neexistuje.⁶ Blended learning může mít různé úrovně intenzity v prezenční i on-line složce. Rozhodnutí záleží pouze na tom, jaká kombinace bude efektivní.

Doporučení

- Podívejte se na obrázek 9 a rozhodněte se, jaký podíl e-learningu chcete používat.
- S jakou úrovní aplikace e-learningu umíte a chcete začít? Například budete využívat aplikace jako Kahoot, Mentimeter?

⁶ (Eger, 2020)

- Kdy rozhodně použijete čistou prezenční výuku?
- Budete komunikovat se studenty on-line? Jaké nástroje použijete?
- Poskytnete studentům interaktivní výukové materiály?
- Pokud chcete postupně posílit složku e-learningu ve své výuce, jaké kroky (v jakém časovém horizontu) budou následovat?

5 kroků, jak začít

blended learning

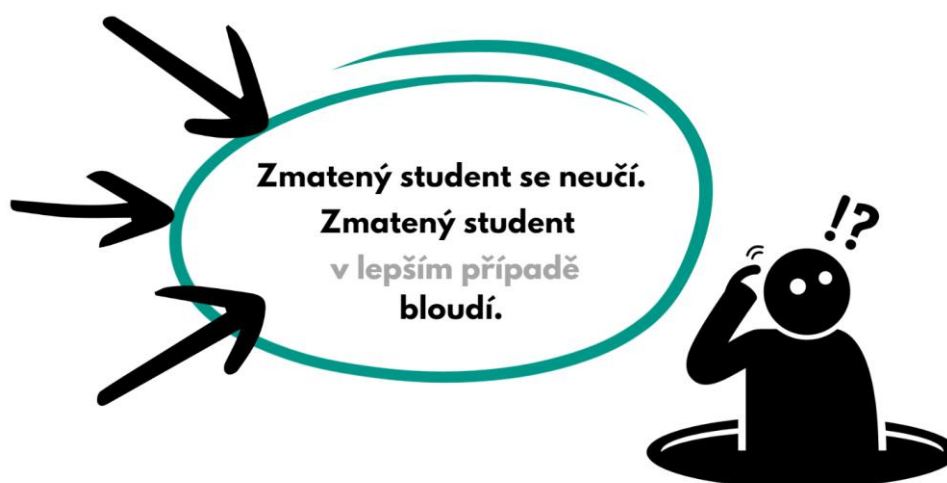
Krok 1: Informujte, informujte, informujte

Student vždy potřebuje vědět, co ho čeká, kde najde konkrétní informace, studijní materiály, termíny, zadání úkolů. Co má dělat, když si neví rady. Protože když student nemá dostupné základní informace, často se bojí zeptat se přímo vás a učení odkládá.

Nezáleží na tom, kolik e-learningových prvků do prezenční výuky zařadíte. Dobrá informovanost studentů je klíčovou podmínkou všech forem vzdělávání i jejich kombinací. Výrazně zkracuje dobu, kdy student tápe a neví, jak se do učení pustit.

Proto bez ohledu na to, jakou intenzitu blended výuky zvolíte, vždy na prvním místě vytvořte jasný plán, jak budete studentům předávat relevantní informace.

V průběhu výuky se čas od času zastavte a položte si otázku, jestli právě teď mají vaši studenti dostatek informací. Jestli vědí, co mají studovat, z čeho atp. V nejlepším případě se jich rovnou zeptejte.

Obr. 10 Zmatený student se neučí

Student, který „ví“, co má dělat, si dokáže své studium rozplánovat, dřív a ochotněji se pouští do učení. Nezahlcuje učitele dotazy organizační povahy. Je informovaný. Cítí větší kontrolu na svém učení, protože ví, co ho čeká (motivace). Ochotněji přebírá za své studium zodpovědnost. Chová se aktivněji.

Když by se opakoval lockdown a ze dne na den bychom se ocitli ve výuce na dálku, tento krok ošetřete jako první.

Doporučení

- Co potřebuji, aby studenti věděli? Co ještě?
- Co potřebují studenti vědět, aby studovali efektivně?
- Jak a kdy se tyto informace dozví? Kam je napíšu? Kdy je zveřejním?
- Jak si budu ověřovat, že studenti skutečně mají všechny potřebné informace?
- Jak často budu toto ověření dělat?

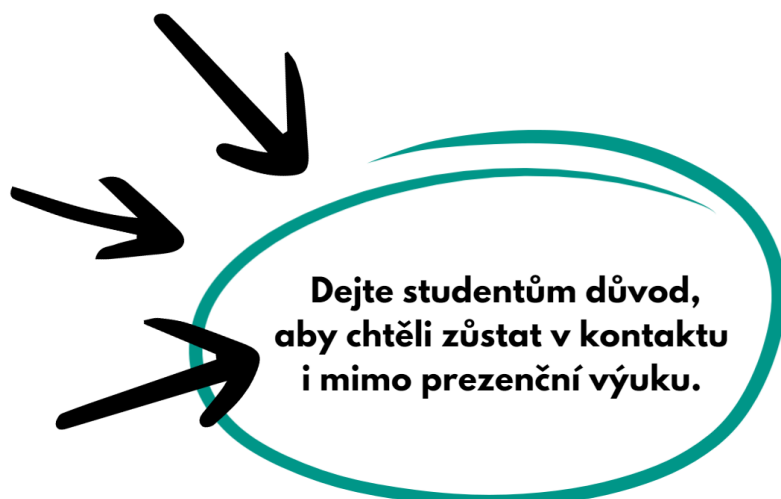
Krok 2: Udržujte kontakt

Pouhé předávání informací nestačí. I když výuka probíhá i na dálku, potřebujeme vytvořit takové podmínky, ve kterých budou mít studenti stále pocit, že nejsou na učení sami. Že se mají vždy na koho obrátit.

Proto zredukujte komunikační kanály pouze na ty, které budete skutečně používat (e-mail, LMS Moodle, MS Teams).

Vytvořte „vysílací“ rutinu. Stanovte si konkrétní frekvenci a čas, kdy studentům napíšete krátkou zprávu. Třeba v závěru dne, kdy se konala prezenční výuka. Obsah zpráv můžete měnit podle potřeby. Někdy napíšete jen svůj postřeh z dnešního vyučování. Zdůrazníte to, co se ukázalo jako složité. Odkážete na další zdroj informací. Nabídnete studentům osobní konzultaci, případně založíte diskusní skupinu k tématu, které jste ten den probírali.

Nebo si v průběhu týdne pište poznámky a na tuto komunikaci si vyčleňte pravidelně se opakující časový úsek. Smyslem je, aby studenti věděli, že „tam“ někde jste. Přicházíte pravidelně. Sledujete dění v on-line prostoru. Mají důvod, proč do virtuální třídy přicházet a aktivně se zapojovat.

Komunikací mimo prezenční výukové bloky ukazujeme studentům, že ani my neomezujeme učení jen na bezprostřední přítomnost v učebně. Díky tomu můžeme pozvolna přejít třeba na formát **převrácené třídy**. To je model výuky, který je založený na domácí přípravě studentů, na kterou navazuje prezenční výukový blok. Studenti přicházejí připravení. Můžete se soustředit na praktickou činnost v laboratořích, na řešení případových studií, na počítání složitých příkladů, nebo na trénink konverzace v cizím jazyce.

Doporučení

- Ověřte si, zda studentům váš způsob komunikace vyhovuje a je pro ně přínosem.
- Podělte se s nimi o moderování on-line diskusí.

- Řekněte, jak chcete dostávat zpětnou vazbu. Komunikace mezi vámi a studenty nemůže být pouze jednostranná. I vy potřebujete vědět, že na druhé straně „sluchátka“ někdo je. Co chcete, aby vám studenti sdělovali? Jakou formou? Jak často?
- Buďte v on-line prostoru aktivní tak akorát. Nemlčte ani nezahlcujte studenty zbytečnými zprávami a aktivitami. Cílem není množství. Smyslem je podpora pocitu sounáležitosti a procesu učení.
- Oceňujte aktivitu studentů, odpovídejte na dotazy, budujete komunitu.

Krok 3: Proveďte inventuru výukových materiálů

Výukové materiály, které používáte běžně ve výuce a doporučujete je studentům k prostudování, podrobte důkladné analýze.

- Jsou aktuální?
- Jsou srozumitelné, nebo máte opakovaně zkušenost, že se v nich studenti ztrácejí?
- Jsou schopni z nich samostatně nastudovat příslušné informace?

Struktuře studijních materiálů, které podporují samostatné nastudování požadovaných informací, se budeme věnovat v další metodice.

V tuto chvíli potřebujeme zdůraznit, že každý materiál, který do výuky zařadíte, musí mít opodstatnění a přímou návaznost na vzdělávací cíl.

Určete hlavní zdroj informací, tzn. materiál nejvyšší důležitosti. Zvýrazněte zásadní kapitoly.

Navrhněte studentům, aby doporučené zdroje porovnávali s dalšími zdroji informací, aby si ověřovali aktuálnost informací a komentovali v on-line diskusích. Zpočátku buďte iniciátorem těchto aktivit vy. Později moderování diskusí delegujte na studenty.

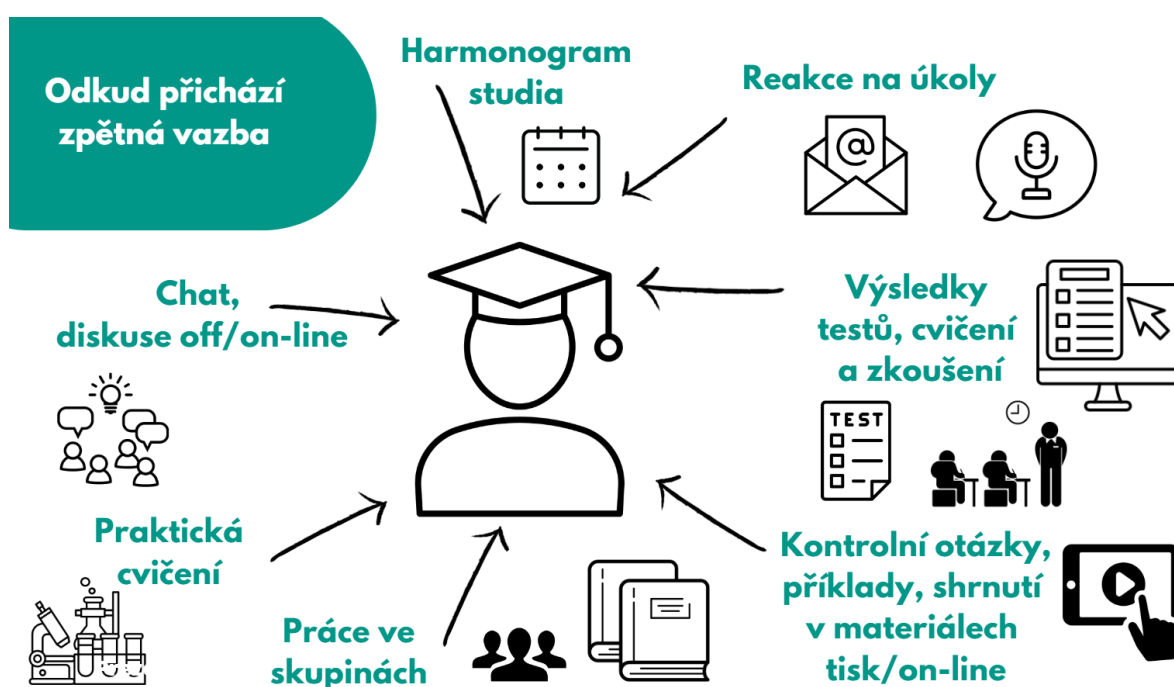
Obr. 12 Ukažte studentům, z čeho budou studovat.

Krok 4: Nabízejte průběžnou zpětnou vazbu

Představte si učení bez zpětné vazby. Představte si, že se snažíte pochopit něco, o čem slyšíte poprvé, a nemáte po ruce možnost, jak si ověřit, že informacím rozumíte správně.

Nejistota je překážkou v učení. Blended learning se soustředí na to, aby minimalizoval pocity nejistoty v on i off-line prostředí. Usiluje o transparentní a podporující komunikaci po celou dobu učení bez ohledu na to, zda jsme se studenty v bezprostředním kontaktu či nikoliv.

Zpětná vazba je nástroj, jak můžeme studenty přílišné nejistoty zbavit. Propracovaný systém zpětné vazby, v synchronní i asynchronní části výuky, funguje **jako rozsvícený semafor na křižovatce**. Student v každém okamžiku ví, jak se mu daří a co má dělat, aby studium úspěšně dokončil.

Obr. 13 Odkud přichází zpětná vazba

Pokud chcete, aby byli studenti aktivní i mimo prezenční výukové bloky, potřebujete, aby i v tuto dobu dostávali zpětnou vazbu, která je zorientuje, poučí a motivuje. Proto vytvářejte takové aktivity, na jejichž konci si může úspěšný student říct: „Mám jistotu, že chápu učivo.“ „Tento příklad dokážu vypočítat.“ „Učím se dostatečně rychle. Nejsem pozadu.“ „Vím, co umím a co se potřebuji doučit.“

Doporučení

- Vytvořte dostatek možností, jak si studenti mohou ověřit, že jsou na „správné“ cestě.
- Můžete vytvořit cvičné asynchronní on-line testy. Studenti si je spustí, kdykoliv potřebují.

- Během synchronní on-line výuky pokládejte otázky. Aktivně reagujte na chování studentů.
- Do výukových textů vkládejte příklady, cvičení, kontrolní otázky a shrnutí na konci každé výukové dávky.
- Občas na „on-line nástěnku“ napište, co by už měli mít v tuto chvíli hotovo.
- Se svolením studentů zveřejňujte a komentujte ukázky dobrých postupů.
- Sdělte studentům, jak si vedou ve skupině. Uveďte, kolik procent studentů získalo v daném testu více/méně/stejný počet bodů.

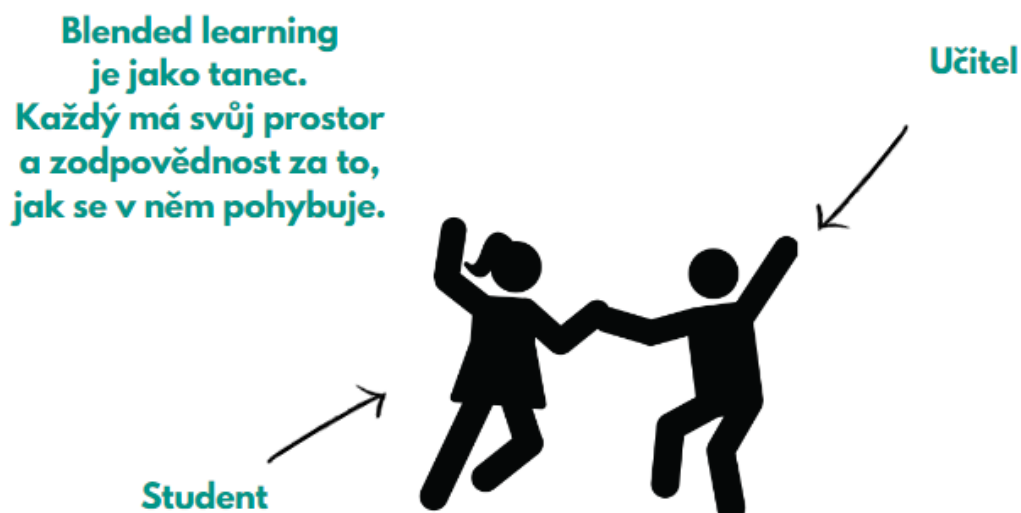
Krok 5: Podělte se o zodpovědnost

Samostatnost, seberegulace, schopnost převzít zodpovědnost za výsledky svého učení. To jsou nejnáročnější úseky blended výuky. Zároveň jsou to její základní stavební kameny. Když se podíváme ještě blíže, uvidíme jistou podobnost s klíčovými motivátory zaměstnanců.

Daniel Pink ve své legendární knize „Drive“ mluví o potřebách autonomie, seberealizace a potřebě pracovat na něčem, co nás přesahuje. Pracuji rád a lépe, když vím, proč to dělám (proč se mám naučit právě toto učivo). Když mohu rozhodovat o tom, kdy (co, jak) udělám (kdy se budu učit a jakým způsobem). Když mohu využít své znalosti a talenty (navázat na to, co umím).

Blended learning dává dostatečný prostor pro naplnění potřeby převzít kontrolu nad tím, jak si zorganizují učení. Mnohem více, než když by výuka probíhala pouze tradiční F2F formou.

Důsledné propojení se vzdělávacím cílem (zmiňujeme před začátkem každé aktivity) poskytuje studentům dostatečně silnou odpověď na to, proč se potřebují naučit konkrétní učivo. Vědět „proč“ se učím, je víc než silná motivace.

Obr. 14 Rozdělte si „taneční“ prostor

V praxi se často setkáváme s nedůvěrou ve schopnost studentů učit se samostatně.

Zkušenosti z praxe distančního vzdělávání ukazují, že studenti jsou schopní a ochotní převzít za své učení plnou zodpovědnost, když jim to umožníme. A když pro ně připravíme takový průchod studiem, že je reálné absolvovat jej bez stálého přímého kontaktu s učitelem.

Jsme učitelé, nejen odborníci na dané téma. Naším posláním je zprostředkovat informace studentům tak, aby z nich dokázali pod naším (menším či větším) vedením, vytvořit potřebné znalosti a dovednosti. Pokud zjistíme, že jejich schopnost učit se je oslabená, můžeme jim poskytnout doporučení, díky kterým svou schopnost učit se posílí. Naše výuka bude mnohem kvalitnější, když budeme současně přemýšlet nad tím, co učíme a jak to, co učíme, nejlépe předat studentům.

Doporučení

- Soustřed'te se na přípravu podpůrných prvků. Ne na své pochybnosti o tom, zda studenti jsou na samostudium dostatečně zralí.
- Sledujte jejich posun.
- Říkejte si (pravidelně) o zpětnou vazbu.
- Buďte důslední v prozkoumávání úseků, ve kterých se studenti zasekávají. Ptejte se na to, co by mohlo být jinak. Jak?
- Sbírejte inspiraci od svých studentů. Řekněte jim, že chcete vytvořit komfortní styl výuky, který přirozeně propojí prezenční část s on-line prostorem. Zdůrazněte, že potřebujete znát jejich skutečný názor, postoj, pocity.

Vysvětlení důležitých pojmů

Blended learning (smíšené učení): integrace elektronických nástrojů do prezenční výuky a učení s cílem plně využít potenciál ICT v jakékoli formě studia (prezenční, kombinované, distanční), kdy směs či mix prezenční výuky a e-learningu s důrazem na personalizaci vzdělávání pro studenta. Personalizací rozumíme využívání takových médií, vzdělávacích strategií a postupů, které reflektují dosažení obtížných vzdělávacích cílů.

Distanční forma vzdělávání je jakákoliv **forma studia na dálku**, kde student není pod stálým či bezprostředním dohledem učitelů, nicméně využívá **plán, vedení a konzultace** vzdělávací instituce či jiné podpůrné organizace. Důraz je kladen na **samostudium**. Proto je silně závislé na didakticky **kvalitním návrhu studijních materiálů**, které musí nahradit interaktivitu mezi studentem a vyučujícím, jež je běžná v prezenční výuce. **Samostudium** je vždy doplněné o **podporu** vyučujícího.

Forma studia: na vysoké škole může být forma prezenční, distanční nebo jejich kombinace.

Prezenční forma studia: dříve denní forma studia. Je založená na kontaktní výuce. Učitel i student jsou v přímém osobním kontaktu. Výuka může probíhat kterýkoliv všední den, dopoledne i odpoledne. Student má povinnost navštěvovat povinné semináře. Má status studenta a z toho vyplývající výhody.

Prezenční (kontaktní) výuka: výuka ve třídě, kdy je učitel a student v přímém osobním kontaktu. V odborné literatuře se také můžete potkat s termínem F2F výuka (face to face).

E-learning: vzdělávání, které (stejně jako distanční forma studia) využívá informační a komunikační technologie k tvorbě kurzů, distribuci studijního obsahu, komunikaci se studenty a vyučujícími a k řízení studia.⁷ Studenti studují výhradně na dálku buď zcela samostatně (bez jakéhokoli propojení na další účastníky kurzu), nebo jsou součástí virtuální učící se skupiny (třídy). Zpracování e-learningových kurzů je velmi rozmanité. Od uzavřených skupin na sociálních sítích, doplněných o pravidelný e-mailový kontakt, po speciálně naprogramované e-learningové moduly s zpracovanými učebními aktivitami, které jsou součástí vzdělávacích systémů uvnitř firmy. Účastníci e-learningu se nikdy přímo osobně nepotkají. Kontakt udržují pouze na dálku. Jeho charakter i frekvence se liší kurz od kurzu. **Pouhé předávání dat či informací BEZ didaktického zpracování obsahu není e-learning.**⁸

ICT (informační a komunikační technologie) jsou **veškeré technologie, které používáme pro komunikaci a práci s informacemi.**⁹ Patří sem hardware (např. počítače, mobilní telefony, televize, servery) i software (např. operační systémy, internet, aplikace).

---

⁷ (Reimannová, 2011)

⁸ (Eger, 2020)

⁹ (Wikipedie, 2023)

Virtuální třída je on-line prostor, který je upraven pro potřeby výuky. Učitelé do něj vkládají studijní materiály, informace ke studiu, testy a zadání úkolů. Slouží ke komunikaci učitele se studenty a mezi studenty navzájem.

Synchronní výuka probíhá v reálném čase. Vyučující i studenti jsou v tutéž dobu na jednom místě (učebna, virtuální třída). Při učení mezi nimi dochází k bezprostřední interakci. Všichni mají **možnost okamžitě reagovat**. Ptát se i odpovídat. K nejčastěji používaným synchronním nástrojům řadíme přednášky, semináře, cvičení v laboratoři, konzultace (1:1), webináře (semináře on-line), videokonference (s možností zodpovězení otázek v chatu), exkurze.

Asynchronní výuka: učitelé a studenti se nesetkávají v konkrétním čase. Odpadá možnost bezprostřední reakce, ale zvětšuje se prostor pro individualizaci učení. Studenti si sami určují, kdy se budou věnovat učení a v jakém tempu. Učitelé mohou částečně delegovat svou informační roli na různé multimediální nosiče. Získají čas na procvičování, diskusi a vysvětlování složité látky během prezenční výuky. Do skupiny asynchronních výukových nástrojů patří tištěné i elektronické studijní materiály, výuková videa (záběry pokusů), audionahrávky, podcasty, on-line testy a diskusní fóra.

Použité a doporučené zdroje

Eger, L. (2020). *E-learning a jeho aplikace s orientací na vzdělávání a profesní vzdělávání Millennials*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.

Reimannová, I. (2011). *Blended learning ve výuce obchodní angličtiny*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická.

VETEŠKA, Jaroslav a kol. *Trendy a možnosti rozvoje dalšího profesního vzdělávání*. 1. vyd. [Praha]: Česká andragogická společnost, 2013. 167 s. Česká a slovenská andragogika; sv. 8. ISBN 978-80-905460-0-4.

Wikipedie. (2023). Informační a komunikační technologie. Získáno 2023, z https://cs.wikipedia.org/wiki/Informační_a_komunikační_tehnologie

Zounek, J. (2006). *ICT v životě základních škol*. Praha.

Vytvořeno v rámci projektu **Digitalizace studijních Agend, Nové Technologič, systémy a přístupy k výuce na UPCE**, reg. č. NPO_UPCE_MSMT-16591/2022.

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons BY 4.0. Pro zobrazení licenčních podmínek navštivte <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY